

FINESTRA D'OPORTUNITAT

Una ressenya de “Contre les élections” de David Van Reybrouck

Per Carles Samper Seró

“Elections are a beauty contest for ugly people”- Michael Hardt

Arran de la crisi econòmica fa temps que a la nostra societat és present un debat sobre la legitimitat del sistema democràtic representatiu actual. Ja sigui pels escàndols de corrupció, per la precarietat del jovent o per la brutalitat dels desnonaments, molta gent es qüestiona si la forma de governar-nos realment respon a l'**ideal de democràcia** amb què a tots se'ns ha educat des de petits.

Frases i cites amb voluntat de pontificar ens han estat repetides fins a l'extenuació: que si la democràcia no és el millor sistema de govern, és el menys dolent de tots; que si la democràcia és el govern de les coses públiques per part del poble; que si gràcies a la democràcia tots podem participar de les decisions; que si pots dir això perquè vivim en una democràcia.

Tots aquests mantres han anat generant en nosaltres un entusiasme prodemocràtic que ara s'està tornant en contra del sistema mateix. Això argumenta **David Van Reybrouck** en el seu llibre “**Contre les élections**”, que és conseqüència d'haver-se plantejat una sèrie de preguntes sobre l'estat actual de les societats occidentals.

L'autor comença utilitzant les dades del [World Values Survey](#) sobre la democràcia. A la pregunta de si la democràcia és un bon sistema de govern, troba que més d'un 90% dels enquestats responen afirmativament. Aleshores, es pregunta Van Reybrouck, com pot ser que les dades de **participació** en les diferents conteses electorals hagin disminuït des dels anys 60 i 70? Com és que el **desgast** patit pels partits governants s'ha incrementat des de vora del 2% als anys 60 fins a xifres tan altes com el 30% actualment?

Segons ell, existeixen **quatre diagnòstics** sobre aquesta **davallada de la participació i confiança** política, tres que són presents en gran mesura en el debat públic i un quart, proposat per ell, més encertat i que necessita guanyar espai en l'arena política.

El primer que exposa és el **diagnòstic populista**, el qual atribueix la culpa dels mals actuals als polítics. Segons aquest diagnòstic, si es canviessin els polítics la gent recuperaria la fe en el sistema i aquest tornaria a ser efectiu.

El segon diagnòstic que exposa és el realitzat pels **tecnòcrates**, que creuen que el problema actual és una conseqüència de tenir gent poc preparada dirigint el govern i que, per tant, si s'hi possessin tècnics al capdavant el país tornaria a funcionar adequadament i, amb la recuperació de l'eficàcia, el sistema democràtic representatiu recuperaria també la legitimitat.

L'ideal de la democràcia directa és el que planteja el tercer diagnòstic: la culpa de la deslegitimació del sistema rau en el fet que s'articuli en una democràcia representativa. Els partidaris de la democràcia directa creuen que el fet que una majoria de ciutadans quedin exclosos dels centres de poder i de presa de decisions genera una falta de legitimitat i, alhora, una falta de credibilitat en el sistema democràtic representatiu.

Finalment l'autor exposa la seva pròpia diagnosi: el mal moment de salut actual de la democràcia és fruit del **sistema democràtic representatiu electiu** (*"C'est la faute de la démocratie représentative électorale"*). Per desenvolupar el seu diagnòstic fa un repàs històric del funcionament dels diferents sistemes democràtics que han existit, des de l'Atenes clàssica fins a l'extensió del sufragi universal, passant pels sistemes medievals d'arreu dels països catalans o de les repúbliques de Venècia i Florència, així com per la Revolució francesa.

Al llarg d'aquest viatge l'autor ens explica, amb amplitud de detalls, com funcionaven els diferents sistemes democràtics i com combinaven la **tria aleatòria** dels ciutadans amb capacitat de decidir (*"tirage au sort"*) amb les eleccions. L'aleatorietat ajudava a aconseguir **representativitat i neutralitat alhora** en el moment de realitzar les tries de

governants, mentre que les eleccions eren un sistema elitista que es reservava per triar els tècnics adequats per a càrrecs amb tasques més especialitzades.

Únicament recordant que les eleccions tenien un **element elitista** i que van ser imposades per una burgesia amb voluntat d'accedir als cercles de poder abans monopolitzats per l'aristocràcia, podem combatre aquesta gir a què s'ha vist sotmès l'ideal democràtic en l'actualitat, ens acaba explicant Van Reybrouck.

Per acabar, el llibre consta d'una part propositiva, que planteja un sistema polític on es recuperi la **participació de tots els ciutadans en la presa de decisions i en el disseny de les lleis**, mentre que una **minoria d'òrgans realitzen els debats més tècnics** sobre els debats que afecten la societat.

La seva proposta, basada en treballs acadèmics i intents que ja han existit al món, resulta atractiu a nivell intel·lectual, ja que sap combinar en una bona mesura els elements que farien falta per al funcionament ideal de la societat. Tot i això, jo considero que la seva proposta és **extremadament complicada**, sobretot a l'hora d'aplicar-la a la nostra societat.

Si després de totes les votacions des de la reforma constitucional els ciutadans de l'estat espanyol encara no tenen clar com funcionen les eleccions i la llei d'Hondt (molt simple si la comparem amb la proposta del llibre), sembla inviable que puguin arribar mai a participar i entendre un sistema amb multitud d'òrgans plens de **checks and balances**.

Deixant de banda aquesta última part del llibre, considero que la seva lectura és molt recomanable ja que tota l'anàlisi i els plantejaments que fa són molt necessaris en la nostra societat. **La democràcia va camí de convertir-se en una religió** (si no ho és ja) i, si no s'evita, començarem a tenir conflictes entre diferents concepcions d'un mateix sistema de govern.

Amb el procés català ja n'estem tenint un petit tast: tothom diu defensar la democràcia, però uns donen prioritat a les lleis mentre que uns altres ho fan a la

participació en les eleccions. Després d'aquesta lectura és molt probable que a més d'un se li adaptin les ulleres de veure la realitat. Les meves van canviar.